

sayfa 41

4- Temettuları, iştirak eden sermayedarlar nispetinde taksim eylemek hususlarında itilaf ederler.

Bu iştiraktan çekilmek veya mukaveleyi bozmak kendi elindedir; müteaddit vakalar bu mukavelelerin hatta en müsait şerait içinde bile, gayet kısa bir ömre malik olduklarını ispata kâfidir. Bir misal zikredelim: Manchester fabrikatörleri, iplik ve mensucat fazla istihsaline mani olmak üzere istihsali azaltmak için birçok defalar anlaşmaya teşebbüs ettiler. Fakat elli sene oluyor ki bu fikirden vazgeçtiler. Çünkü görüldü ki fırsattan istifade ederek sözüne sadık kalan fabrikatörlerin zararına olarak büyük miktarda istihsalatta bulunan; yani sözünde durmayan fabrikatörler daima mevcuttur.

İşte bir taraftan yeni teşekkül eden cemiyetlerin melhuz rekabeti, diğer cihetten dahilî ihanetlerden dolayı bu mukaveleler hükümden sâkıt olurlar, ve bir müddet tahribatını tevkif etmiş olan rekabet tekrar icra-yı hükm eylemeye başlar.

Fakat “kartel”lerin temin edemedikleri bu neticeye “tröst”ler vasıl olabilmişlerdir.

Tröst; sanayinin, merkeziyeti azami derecesine çıkaran bir plan dairesinde millî ve beynelmilel daimi teşkilatıdır.

Tröst, yeni ve hususi bir müessese, yahut rakiplerinin mahvı neticesi mütezâyiden büyüyen bir teşebbüs-i şahsinin tekâmülü değildir. Fakat, o zamana kadar yekdiğerine rakip olan birçok şirketlerin ittihadı, daha

doğrusu müessesat-ı sınaie ve ticariyenin bir merkezî idare altında tevhididir.

Tröste giren bir sanayi adamı, fabrikasıyla beraber müşterisini de getirir ve onlar artık kendisinin taht-ı tasarrufunda değildirler. Eski müşterilerinin kaçırılmaması için fabrika bir müddet ismini muhafaza edebilir. Fakat kartellerde pool'larda olduğu gibi, fabrika umurunu idare eden ne eski fabrikatör, ne de onun murahaslarıdır. Bunu bizzat tröstün müdürleri idare ettirirler. Onlar ihtiyacatına göre, müsait bir merkez-i sınaide bulunan bir fabrikayı tevsi ederler. Aynı bir mahalde aynı vazifeyi gören iki fabrikadan birini kaparlar, istihsalin şerait-i hâzırasına göre mücehhez olmayan fabrikaları tatil ederler. Mesela: Müttehede-i Amerika'da seksen tane taktirhaneyi bir merkezde toplayan viski tröstü 68 tanesini derhal kapadı ve işlettiği 12 fabrika, kırk sekiz fabrikanın istihsalatından fazla mahsul temin etti. Aynı suretle şeker tröstü satın aldığı fabrikaların rub'unu işlettiği halde fabrikaların hepsi birden çalıştığı zamaninkinden fazla istihsalat elde etti.

Tröstler; fena makinelerin, eski usullerin yerine en mükemmel makinelerin ve en ilmî usullerin ikamesi suretiyle ecîr sa'yın kuvve-i istihsaliyesini ziyadeleştiriyor ve servetlerin temerküzünü tesri eyliyorlar. Evvelleri rekabet halinde yaşayan muhtelif müesseselerin müşterek merkezî bir idare altında işlemeleri neticesi masarif-i umumiye tenakus ediyor, asgari masrafla azami temettu hasıl oluyor. Bu merkezî idare, emtia fiyatlarını, muhtelif fabrikalara taksim edilecek mahrukat ve mevadd-ı ibtidaiyenin miktarını tayin

TÜSTAV

ediyorlar. Ve aynı zamanda muhtelif şiparişleri; fabrikalara, sipariş mahallerinin derece-i kurbiyetlerini nazar-ı dikkate alarak tevzi ediyorlar.

Müttehede-i Amerika'da bazı tröstler istihallerini o derece tezyîd etmişlerdir ki istihdam ettikleri amelenin adedi yüzde elli çoğalmış, halbuki simsarlar yüzde yetmiş beş azalmıştır. Bazı tröstler ilânât masrafından yüzde seksen beş derecesinde tasarruf ediyorlar. Filvaki karşısında kendisine rekabet edecek bir hasma malik olmayan bir tröst emtia ve mahsulatının sürümünü temin için ilânlara, simsarlara ve sair muhtelif vasitalara muhtaç değildir.

Tröstler, aynı cinsten olan müesseseleri aynı bir idare altında tevhid etmekle iktifa eylemezler, kendisine faydalı olan diğer cinsten müesseseleri de ilhak ederler. Mesela, çelik tröstü, fabrikalarına lazım olan kömür ve demir madenlerine bunları nakil için Lac Superieur üzerinde bir nakliye filosuna ve mahsulatını satış mahallerine sevk etmek için şimendiferlere maliktirler.

Diğer cihetten teşekkül eden muhtelif tröstler bütün sanayi-i milliyeyi tevhid etmek için yekdiğerleriyle birleşmektedirler. Büyük sermayeli tröstler; fazla temettularını diğer tröstlerin teşekkülüne sarf ediyorlar. Bu suretle büyük servetler, daha küçük ve ehemmiyetsiz tröstlerin idaresi üzerine icra-yı tesir ediyorlar; onların meclis-i idarelerinde hemen aynı şahsiyetler bulunduğundan Müttehede-i Amerika'nın bütün sanayiye murakabesi altına alan bir "sermayedar erkân-ı harbi" teşekkül etmektedir. Azîm sermayelerin gayet mahdut ellerde toplandığına en güzel misal olmak üzere

TÜSTAV

Amerika'daki "petrol" tröstünü gösterebiliriz... 1872 tarihinde teşekkül eden, beş altı yüz kilometre uzunluğundaki borularla Pennsylvania ve Ohio petrol havzalarını büyük göllerin veya bahr-ı muhitin sahillerindeki fabrikalara rapt eden bu tröstün 500 milyonluk sermayesi dokuz kişinin elindedir. Müttehide-i Amerika'da tröstler hayat-ı iktisadiyeye o derece hâkim olmuşlardır ki orada, herhangi bir tröste bir hisse vermeden hiçbir şey yemek, içmek, giymek kabil değildir. Farzediniz ki Newyork veya Philadelphia lokantalarından birine giriniz. Garson aparatif getirir, bu 35 milyon dolar sermayeli viski tröstünün murakabesi altındadır. Çorba 100 milyon sermayeli et tröstü, balık 10 milyon sermayeli balık tröstü, tatlı 120 milyon sermayeli diğer bir tröst, kahve 60 milyon sermayeli kahve sendikası, sigara 75 milyon sermayeli sigara tröstünün murakabesi altındadırlar.

Tröstler, kabiliyet-i istihsaliyelerinin fâikiyeti sayesinde bütün şuaabât-ı sanayiye istila ve iktisadi, içtimai ve siyasi hâkimiyetlerini mütemadiyen takviye etmektedirler.

Tröstler, sermayedar tarz-ı iktisadisinin en mükemmel ve son şekli olan bu sermayedar inhisarları küçük sermayedarların mahvını mucip olmuştur, şüphesiz tröstler müthiş temettular elde etmekle beraber eşya ve mahsulat fiyatlarının tenezzülüne sebep olmaktadır. Müthiş istibdat ve hâkimiyetlerine rağmen, cihan istihsalinin en mühim şuaabatını inhisarları altına alan ve sa'yın kabiliyet-i istihsaliyesini hadd-i azamiye çıkaran tröstler yeni bir devrin

TÜSTAV

sayfa 45

vürudunu teshil etmektedirler. Onların inkişafına mani olmak bizzat sanayinin terakkiyatına set çekmektir.

Marksistler diyorlar ki: hürriyet-i iktisadiye inhisar-ı iktisadîye müncer olmuştur, sosyalistler bunları inhisar-ı içtimaî haline koymalı, yani tröstlerin menafiini umuma teşmil etmelidirler.

İşte bundan dolayıdır ki karteller, sermayedar sendikaları, tröstler; sosyalist istihsale müntehi olan büyük bir yolun merhaleleridir.

TÜSTAV

TRÖST VE MARKSİZM

Sermayedar tarz-ı istihsalinin en son ve en mükemmel şekli olan tröstler, ilmî sosyalizmin meydana koyduğu “sermayelerin tekâsüf ve temerküzü” nazariyesini teyit ettiğinden dolayı son derece haiz-i ehemmiyettir.

Müttehede-i Amerika’da 1908’de 10,020 müessese-i sınaie ve ticariyeyi kendi teşkilatları içine ithal eden, yahut doğrudan doğruya murakabeleri altına alan tröstler 158,360,803,770 frank sermayeye maliktiler... 1910’da bu sermaye 166,300,000,000) frangı bulmuştur.

Tröstler; mensucat sanayinin yüzde 50, cam sanayinin yüzde 60; kâğıt sanayinin yüzde 62; mevadd-ı gıdaiye sanayinin yüzde 72; meşrubat-ı kuûliye sanayinin yüzde 77; madeniyat sanayinin yüzde 81; sanayi-i kimyeviyeinin yüzde 84; demir ve çelik sanayinin yüzde 84 nispetini temsil etmektedirler. Bu hareket-i iktisadiyenin başında iki cesim çelik tröstü vardır: Rockefeller’in petrol tröstü; Morgan’ın çelik tröstü... Karilerimize bu sermayedar inhisarlarının dehşet ve azametleri hakkında ufak bir fikir vermek için bunu söyleyelim ki çelik tröstünün mecmu-i sermayesi 7,220,000,000 frank ve yalnız fabrika ve maden

TÜSTAV

sayfa 47

ocaklarında istihdam ettiği amelenin miktarı 168,327 kişidir. 1912 senesindeki temettu-i safisi 686 milyon frangı bulmuştur.

Fakat bazı muterizler, bu inhisar-ı iktisadinin yalnız Amerika'ya ait bir hususiyet olduğunu ve diğer memleketlerde küçük teşebbüsat-ı sınaie ve ticariyenin azalacağı yerde bilakis çoğaldığını iddia ediyorlar.

Halbuki bu sermayelerin tekâsüf ve temerküzü, sermayedarlık tarz-ı iktisadisinin inkişaf ettiği bütün memleketlerde mevcuttur. Mesela küçük burjuvazinin en ziyade kuvvetli ve köklü olduğu Fransa'da, mütekâsif sermayenin suret-i seyri şöyledir:

Sanayi: 1866'da 1,450,223 müessese-i sınaie 4,715,805 ecîr istihdam ediyordu. 1896 senesinde 734,240 müessese-i sınaiede 6,373,239 ecîr çalışıyor. Demek 715,983 müessese-i sınaie büyük teşebbüsat-ı sınaie tarafından kapatılmış ve aynı zamanda ecîrlerin adedi 1,657,434 ziyadeleşmiştir. 1906'da sanayide müstahdem amelenin miktarı 7,219,874'ü bulmuştur.

Ticaret: 1866 senesinde 392,191) müessese-i ticariyede müstahdem 572,816 ecir vardı. 1896 senesinde 161,905 müessesede 916,532 amele çalışmaktadır. Demek müesseseler 230,286 azalmış ve amelenin miktarı 343,716 çoğalmıştı. 1906'da ticarete müstahdem amelenin adedi 2,068,620'yi bulmuştur.

Ziraat: 1892 senesinde bir hektar büyüklüğündeki arazinin miktarı 2,235,405 ve 1908'de 2,087,851'dir. Demek 147,554 azalmış.

TÜSTAV

Son zamanlara gelinceye kadar bu iktisadi inhisarlara az çok yabancı kalan İngiltere’de 2 Mayıs 920, *Empire Steel Corporation* isminde azîm bir tröst teşekkül etmiştir. Bu tröstün gayesi evvela oldukça mütevazıydı. Kanada’nın bütün sanayi-i hadîdiye müesseselerinin tevhidî... Fakat bu projenin müteşebbisleri bununla iktifa etmeyerek daha vâsi bir plan çizdiler, demir sanayinde birinciliği ihrâz eden Müttehîde-i Amerika’ya muvaffakiyetle rekabet edebilmek için İngiltere İmparatorluğu’nun bir başından öbür başına kadar, demir sanayinin bütün İngiliz mümessillerini büyük bir tröst içinde toplamak. *British Empire Steel Corporation* yalnız sanayi-i hadîdiye müesseselerinin tevhidîyle iktifa etmemiştir, kendisine lazım olan birçok müessesat-ı sanaiyeyi kendi teşkilatı içine almıştır. Bu suretle kömür ve demir ocaklarını bizzat işletecek, kendi destgâhlarında kendi çeliğiyle büyük gemiler yapacak ve bu gemileri bizzat kendi nezaret ve idaresi altında seyr ü sefer ettirecektir. Bu azîm tröstün sermayesi 500 milyon İngiliz Lirası, yani 12,510,000,000) frank – yahut bugünkü piyasaya göre tahminen 26,000,000,000 franktır.

Tröst sistem, son zamana kadar ziraat ve sanayiye hâkim olan ticareti de kendi hükmü altına almıştır. Kendi mevadd-ı ibtidaiyelerini bizzat imal eden ve mahsullerini doğrudan doğruya küçük tüccarlara ve perakendecilere satan tröstler, liberal mektebine mensup muktesitlerin lazım ve faydalı olarak gösterdikleri mutavassıtlardan, simsarlardan, komisyonculardan müstağni kalmışlardır. Görülüyor ki bu nokta-i nazardan da tröstler sosyalistlerin nazariyelerini teyit etmişler. Bütün ticarete

TÜSTAV

(toptancı) hâkim olan tröst küçük ticareti de değiştirmişti. Dükkanından içeriye girdikten sonra hâkim olduğu emtiayı müşterilerine istediği şekilde ve istediği fiyatla satabilen küçük tacirler, bütün istiklallerini kaybederler ve sattıkları eşya ve erzakı, paket haline konmuş, etiketleri ve maktu fiyatları üzerlerine yapıştırılmış olduğu halde tröstlerden alırlar... Onların ucuza almak ve pahalıya satmak suretiyle büyük kârlar, temettular temin ettikleri zamanlar geçmiştir. Tröstler kutu içinde kapalı ve maktu fiyatları üzerlerinde yazılı olarak verdikleri emtia için ayrıca bir polis teşkilatı yapmışlardır. Bundan maksat, dükkanları tarassut ederek tacirlerin emtiayı tröstlerin tayin ettikleri fiyatlardan fazla veya eksik satmamalarını temin etmektir.

Diğer cihetten Karl Marks'ın Tarihî Maddiyetilik ismiyle yad edilen nazariye-i âliyesini teyit ederler... Bu nazariyeye göre tarz-ı istihsal; müessesat-ı içtimaiye, siyasiye ve fikriyeye hâkimdir. Filvâki tröstler Amerika'nın yalnız hayat-ı iktisadiyesine değil, aynı zamanda hayat-ı diniye, fikriye ve siyasiyesine de hâkimdirler. Morgan'lar, Rockefeller milyonlar sarfıyla kiliseler ve darülfünunlar inşa ediyorlar, buna mukabil rahiplerin ve müderrislerin kendilerine merbutiyet ve sadakatlarını temin eyliyorlar.

Tröstlerin mebusan, ayan ve hükümet üzerinde de azîm nüfuzları vardır. Denilebilir ki Müttehede-i Amerika'nın siyaset-i dahiliye ve hariciyesini idare edenler Morgan'lar Vanderbilt'lerdir.

Hulasaten denilebilir ki tröstlerin menafii: istihsalin bir plan dahilinde,

TÜSTAV

ilmî usullerle ve en mükemmel vasıtalarla idaresi sayesinde sa'yın kabiliyet-i istihsalîyesini hadd-i azamiye çıkarıyor, masarif-i imaliyeyi hadd-i asgariye indiriyor. Hayat-ı iktisadiyede hüküm süren tezebzüb ve anarşiyi mümkün olduğu kadar azaltıyor, müstakbel sosyalist cemiyetinin teşkilat-ı iktisadiyesini hazırlıyor, hal-i hazırda müşteki olanların adedini ziyadeleştiriyor ve inkılab-ı içtimainin amili olan proletaryada sınıf şuurunu takviye ediyor.

Mahzurları; sermayedar tarz-ı idaresi dahilinde vukua gelen bütün terakkiler gibi, tröstler de sefalet-i umumiyenin çoğalmasına sebep oluyorlar. Çünkü sermayedarların istihalden gayeleri, daima fazla temettu elde etmek olduğu için, her fırsattan bi'l-istifade, ücretleri asgariye indirmek, çalışma saatlerini ziyadeleştirmek, amelenin yerine makineleri, erkeklerin yerine tercihen kadınları ve çocukları çalıştırmak suretiyle sermayesiz işçilerin adedini ve sefaletini tezyid ediyorlar... Mutavassıt sınıflar ortadan kalkıyor ve servet-i milliye, mahdut ellerde tekâsüf ve temerküz ediyor.

Sermayedar burjuvazi sınıfı tröstü, münhasıran kendi menafiini temin etmek için muhafaza etmek istiyor. Mutavassıt sınıflar onu mahvetmek ve bu suretle medeniyeti geriletmek için uğraşıyorlar. Yalnız sosyalistler, yalnız proletarya sınıfıdır ki tröstü muhafaza ve ıslah etmek, menafiinden umumu müstefid eylemek için uğraşılıyor.

TÜSTAV

SARI VE KIRMIZI ENTERNASYONALLER

Enternasyonal'in asıl ismi İşçilerin Beynelmilel Cemiyeti'dir. Malumdur ki amelenin iki cins teşkilatı vardır. Biri siyasi teşkilatı, yani Sosyalist Fırkaları, diğeri iktisadi teşkilatı yani Sendikalardır.

Bunların her ikisine ayrı birer Enternasyonal tekabül etmektedir.

1847-48 senelerinde, ilmî sosyalizmin müessisleri olan Karl Marks ve Friedrich Engels; bütün memleketlerin erbab-ı sa'y ve amelinin menfaatleri müttehit olduğunu, onların yalnız millî bir surette, millî bir teşkilat içinde toplanmalarıyla sermayedar istibdadından kurtulmaları kabil olmayacağından beynelmilel bir teşkilat vücuda getirmeleri lüzumunu şu tarihî cümle ile beyan etmişlerdi:

“Bütün memleketler işçileri birleşiniz!...”

Fakat ilk Enternasyonal'in bu ilanı ile tescili arasında on altı senelik bir zaman geçmiştir. Çünkü Birinci Enternasyonal ancak Karl Marks tarafından kaleme alınan ve muhtelif memleketler amele murahhasları tarafından kabul ve tasdik edilen beyannamede bilhassa deniliyor ki:

“... Bugüne kadar bütün cehd ve gayretlerin, bütün hareketlerin akamete neticelenmesine sebep; her memlekette muhtelif sanata mensup olan amele arasında teavün ve tesanüt olmaması ve muhtelif memleketler işçileri arasında kardeş ittihadı bulunmamasındadır.

Sa'yın, sermayenin tahakkümünden kurtulması ne mahallî, ne de millî

TÜSTAV

sayfa 52

bir meseledir. Belki bütün memleketlere şamil olan ve halli için onların nazari ve ameli muavenetini icap ettiren bir meseledir...”

Hiç şüphe yok ki Birinci Enternasyonal: sosyalizm için beynelmilel proletarya mücadelesinin esasını vazetmiştir. Sosyalizm fikirlerini amele kitleleri arasında neşr ve tamim etmek ve onlarda sınıf şuur ve tesanüdünü hasıl eylemek hususlarında büyük bir rol oynamıştır. Birinci Enternasyonal, 1871’de Paris Komünü ile beraber sukut etti...

1889’da Beynelmilel Paris Kongresi’nde yeniden teşekkül eden İkinci Enternasyonal de 1914 Ağustos’una kadar icra-yı faaliyet edebildi. En büyük icraatı, muhtelif memleketlerdeki milyonlarca ameleyi teşkil ve tevhid etmek oldu. Bu devre esnasında, bütün memleketler proletaryası, sermayedar tarz-ı idaresine karşı hücum hazırlıklarında, mücadele idmanlarında bulunmuşlardır. Fakat kemiyet, yani azasının miktarı itibariyle terakki eden İkinci Enternasyonal keyfiyet, yani seviye-i fikriye ve ihtilaliyesi itibariyle tedenni etmiştir ki bu vaziyet, ilk ciddi tecrübeye 4 Ağustos 1914’de onun fiilen iflas ve inhilalini mucip olmuştur.

Harbin ilanıyla artık Karl Marks’ın “*Bütün memleket işçileri birleşiniz*” sözü unutulmuş, bütün memleketler proleterlerinin menfaatlerinin müşterek olduğu fikri bir tarafa bırakılmıştı.

Bu şerait dahilinde Enternasyonal’den, bütün memleket işçilerinin teavün ve tesanüdünden, ittihadından bahsetmek çok gülünç olur. Filhakika

TÜSTAV

sayfa 53

muhtelif memleketler işçileri bu sefer, beynelmilel kongrelerde olduğu gibi kardeş vaziyetinde değil, belki harp meydanlarında düşman sıfatıyla birleştiler. Daha bir sene evvel samimiyetle yekdiğerini sıkan eller artık yekdiğerine karşı kurşun ve bomba atıyordu.

Mamafih bütün bunlara rağmen her memlekette, gayet küçük bir ekalliyet, her türlü tehlikeleri göze aldırarak, sosyalizmin esaslarını müdafaa etmekten, burjuva harbini “harb-i dahilî”ye çevirmek için ameleyi isyana sevk eylemekten geri durmamışlardır... Nokta-i nazarlarını şu üç kelime ile “sınıf vatan fevkinde” hulasa edebileceğimiz bu sosyalistlere en güzel misal olmak üzere yaşayanlardan, Lenin, Trotski, Zinovyev, feda-yı hayat edenlerden, Liebknecht, Rosa Luxemburg...’u gösterebiliriz.

İptidasında pek az olan bu insanlar; zamanla, hadisatın taht-ı tesirinde çoğalmışlardır. Nihayet 1916 senesi iptidalarında İsviçre’de Zimmerwald, Kiental şehirlerinde konferans halinde içtima ederek inhilâl eden Enternasyonal’i daha sağlam esaslar üzerine yeniden kurmaya teşebbüs etmişler ve bu vesile ile bütün memleketler amelesine hitaben hararetli ve isyana davet eden beyannameler neşreylemişlerdir.

İşte bu nevi sosyalistlerdir ki nihayet 1919 Mart’ında, Moskova’da Üçüncü Enternasyonal ismini verdikleri Komünist Enternasyonal’ini tesis etmişlerdir. Birinci Kongre, büyük proletarya kitlelerini temsil etmiyordu. O zaman bütün memleketlerde yalnız küçük komünist grupları vardı. Fakat İkinci Kongre 1920 Temmuz’unda

TÜSTAV

sayfa 54

büsbütün başka şerait dahilinde toplandı. Çünkü o zaman, memleketlerin ekserisinde evvelki küçük komünist grupları yerine büyük komünist teşkilatları ve partileri kaim olmuştu.

1921 Haziran'ının yirmi üçüncü günü Moskova'da Büyük Tiyatro'da resm-i küşâdı icra olunan Üçüncü Enternasyonal'in Üçüncü Kongresi'ne ise, asli rey ile 291, istişari rey ile 219 murahhas ve 100 misafir iştirak etmiştir. Bu murahhaslar 48 memleketi temsil ediyordu. Üçüncü Enternasyonal'e dahil olan başlıca komünist fırkaları şunlardır:

Fransız Komünist Fırkası: 120,000; Almanya Müttehit Komünist Fırkası 600,000; Rus Komünist Fırkası: 700,000, İngiltere Müttehit Komünist Fırkası: 25,000; Çek ve Slovakya Komünist Fırkası: 400,000; İtalya Komünist Fırkası: 50,000; Bulgar Komünist Fırkası: 40,000... ilh... Fakat zannedilmesin ki bugün mevcut olan yalnız Üçüncü Enternasyonal'dir: Hayır... Fiilen 1914 Ağustos'unda inhilâl eden müflis İkinci Enternasyonal, mütarekeden sonra akdettiği muhtelif kongrelerde tekrar teşekkül ve teessüs etmeye çalışmıştır.

Diğer cihetten, bu iki Enternasyonal'e de iştirak etmeyen muhtelif memleketler sosyalistleri diğer yeni bir Enternasyonal teşkil etmek istiyorlar ki buna İki buçukuncu Enternasyonal ismi verilmektedir.

Karilerimin nazar-ı dikkatlerini celp etmek istediğim mühim bir nokta vardır ki o da, bu üç muhtelif Enternasyonal'in, beynelmilel sosyalizm

TÜSTAV

âleminde ayrı üç esaslı zihniyete, cereyana tekabül ettiği hakikatidir. Bu üç cereyan harp esnasında hasıl olmuş değildir. Harpten evvel, İkinci Enternasyonal içinde pek bariz bir surette mevcudiyetini göstermekte idi. Bilhassa 1907 “ Stuttgart” Kongresi’nde bu üç cereyan taraftarları yekdiğerleriyle şiddetli münakaşa ve mücadelelerde bulunmuşlardır. Şimdi bu üç büyük cereyanın hususiyetlerini muhtasaran arz edelim:

1- Yeniden teşekkül eden İkinci Enternasyonal’in temsil ettiği sağ cereyan: su katılmadık komünistler bu fikirde olan sosyalistlere “vatanperver, hain... sosyalistler” ve idare ettikleri Enternasyonal’e de “Sarı Enternasyonal” ismini veriyorlar. Bu vatanperver sosyalistler, evvela “müdafaa-i milliye” esasını kabul ediyorlar, harp esnasında olduğu kadar sulh zamanında burjuvazi ile teşrik-i mesai taraftarıdır. Filhakika, harp ilan olunduğu zaman, bütün işçileri “müdafaa-i milliye” namına burjuvazi ile “ittihad-ı mukaddes”e davet edenler bunlar olduğu gibi mütarekeden sonra da burjuvazinin vazettiği Cemiyet-i Akvâm’ın bir şubesi olan Mesai Beynelmilel Bürosu’ nu teşkil edenler de yine onlardır. Bu vatanperver sosyalistler, burjuvazinin vazettiği “demokrasi” tarz-ı idaresi içinde amelenin terfih-i hali, ve tenvir ve ikna vasıtalarıyla yavaş yavaş parlamentoda ekseriyet kazanarak mevki-i iktidara gelmek kabil olduğunu iddia ediyorlar. İhtilali tamamen reddediyorlar ve komünistleri hayalperestlikle, proletarya kitlelerini akıbeti meçhul ve vahim sergüzeştlere sürüklemekle itham ediyorlar...

TÜSTAV

sayfa 64

zararına büyüme, zenginleşme, bilhassa iktisaden cihana hâkim olmayı istiyor. “Emperyalizm” dedikleri hadise bundan ibarettir.

Harp ne vakit ortadan kalkacak?

Harp bir neticedir. Bu neticeyi hasıl eden sebepler izale edilince harp de tabiatıyla ortadan kalkar. Cemiyât-ı beşeriyenin esasını teşkil eden “kapitalizm – sermayedar tarz-ı idaresi” ve “nasyonalizm – milliyetçilik”, insanları birleştireceği yerde ayıran bu iki kuvvet harbin hakiki müsebbipleridir. Kapitalist tarz-ı idaresi esasını değiştirmeyen her tebeddülât ve tadilat boş, sathî ve geçici bir tedbirden başka bir şey olmayacaktır. Harbin yeryüzünden kalkması içtimai meselenin haline sıkı sıkıya bağlıdır.

Beşer, ezenler ve ezilenler, soyanlar ve soyulanlar, hâkimler ve mahkûmlar, mesutlar ve sefiller diye iki büyük zümreye ayrıldığı müddetçe “daimi ordular ve donanmalar, her saat ve her dakika birbirleri üzerine dövüşmeye müheyya bulduğukça, efkâr-ı umumiye sermayedarlar, bankerler ve sanayi adamları, muhtekir tüccarlar tarafından satın alınmış gazetelerle ifsâd ve tağlît edilmekte devam ettikçe, yuları Rotschild’ler, Carnegie’ler, Schneider ve Krupp’lar ellerinde birkaç diplomat harp ilan etmekte serbest bulduğukça, mektepler yeni nesilleri hayvanlaştırıp dalâlet ve cehalet içinde bıraktıkça harp, hân mânlar söndüren, evladı babadan, nişanlıyı sevgiliden ayıran meşum harp, kanlı harp yeryüzünden kalkmayacaktır. Öyle ise ne yapmalı ki beşeriyet bu afetten ebediyen kurtulsun:

Harb-i Umumî’nin ilk kurbanı büyük Jaures’in Balkan Harbi esnasında 1913’te, proletaryanın harp aleyhtarlığını hükümetlere tanıtmak üzere Bal’de toplanan Sosyalist Kongresi’ndeki şu sözlerini dinleyelim ve ona göre hareket edelim:

“Balkan muharebesi proletaryaya öğretti ki, kendi ihtilallerini yapmak başkalarının harbini yapmaktan daha aza mal olacaktır.”

(Mabadı sansür tarafından tayyedilmiştir.)